

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN,
DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Definitieve goedkeuring programmanota 2026-2030 ‘Klimaatsprong voor de Industrie: Transitieprogramma voor een koolstofarme en competitieve energie-intensieve industrie tegen 2050’

Samenvatting:

Op 21 januari 2022 werd het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid gewijzigd. Hiermee werd het beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma voor de Vlaamse basisindustrie (chemie, raffinage en staal) opgezet. Het programma wordt in een vijfjaarlijkse programmanota bepaald, die telkens één jaar na de aanstelling van de nieuwe Vlaamse Regering, wordt goedgekeurd. De programmanota bevat de lange- en middellangetermijnvisie en -doelstellingen voor het klimaattransitieprogramma en legt de operationele kortetermijndoelstellingen, de prioritaire beleidsopties en -acties vast voor de lopende regeerperiode.

Met deze nota wordt een nieuwe programmanota met een looptijd van 2026 tot en met 2030 definitief voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De ontwerpprogrammanota kreeg de principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering op 18 juli 2025. In een volgende fase werden adviezen ingewonnen van de adviesraden SERV, Minaraad en VARIO.

Op basis van deze adviezen werd de programmanota aangepast. Deze aangepaste programmanota wordt nu voorgelegd aan de Vlaamse Regering voor een definitieve goedkeuring. Conform het decreet wordt de programmanota vervolgens meegedeeld aan het Vlaams Parlement.

1. SITUERING

Op 21 januari 2022 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid goed. Het gewijzigde decreet bepaalt onder andere het beleidskader voor de Vlaamse industriële klimaattransitie. Daarin wordt opgelegd aan de Vlaamse Regering om gebaseerd op een brede raadpleging een programmanota goed te keuren en de finale versie mee te delen aan het Vlaams Parlement.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Beslissing VR Ontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid, definitieve goedkeuring - VR 2022 2101 DOC.0041/1
- Programmanota 2026-2030: 'Klimaatsprong voor de Industrie': 'Transitieprogramma voor een koolstofarme en competitieve energie-intensieve industrie tegen 2050', principiële goedkeuring en inwinning advies SERV, VARIO en Minaraad - VR 2025 1807 DOC.06831/1 TER

2. INHOUD

Feedback op de adviezen van de adviesraden

Op basis van de adviezen van de adviesraden (bijlage 3), werden een aantal aanpassingen doorgevoerd in de programmanota. De adviezen zijn gedeeld en besproken met het permanent overlegorgaan (22/09/2025 en 3/10/2025) en de klankbordgroep (25/09/2025) van KlimaatSprong voor de Industrie. De tabel in bijlage 4 geeft een **overzicht van de voornaamste punten** uit de adviezen, en hoe hierop wordt ingegaan.

De **prioritaire inhoudelijke acties** van het programma 'Klimaat sprong voor de Industrie' zijn niet gewijzigd ten aanzien van de ontwerpprogrammanota. Wel wordt de actie 'Een instrument uitwerken voor de projectie van energievraag, -aanbod en -infrastructuur' op vraag van de klankbordgroep reeds opgestart in 2026 om versterkend te zijn voor de actie 'Aan discussies over betaalbare en beschikbare energie vanuit bevoegdheden Vlaams Gewest bijdragen'.

Daarnaast wordt een luik 'Prioriteiten op het vlak van **governance en communicatie**' toegevoegd, ter afsluiting van de programmanota.

De **rijke inhoudelijke inbreng** van de raden over de diverse acties die Klimaatsprong voor de Industrie wenst te nemen, zal worden meegenomen bij de opmaak en bespreking van de projectfiches, die de acties voorbereiden. De voorbereiding van het werkjaar 2026 is volop bezig, een aantal nieuwe projectgroepen (actie betaalbare en beschikbare energie) staan in de stijgers, projectleiders van VLAIO zijn aangeduid, trekkers van het permanent overlegorgaan zijn bepaald. Bestaande werkgroepen lopen voort (vb. transitie-instrument) of worden terug opgestart (innovatie en infrastructuur) om begin 2026 op kruissnelheid te zijn.

De vraag naar een **meerjarig financieel kader** kwam bij de diverse adviesraden aan bod. Dat zou een meerwaarde kunnen zijn voor de werking van Klimaat Sprong voor de Industrie, maar het programma heeft geen toegewijd budget op dit moment. De werkmiddelen voor de studies en personeel worden aangerekend op de werkmiddelen van VLAIO.

Het is echter ook zo, dat bij de acties die Klimaatsprong voor de Industrie voorbereidt, zoals het onderzoek naar nieuwe financieringsmogelijkheden of instrumenten, het niet altijd a priori mogelijk is om een budget te bepalen. Ook de manier van vastleggen in de begroting van een actie bepaalt mede het nodige budget. Als de instrumenten gekend zijn en gebaseerd zijn op marktanalyse, benchmarking, regelgevend kader en de noden van de industrie, kan een onderbouwde nota aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd met een budgetvraag. Via VLAIO wordt continu gemonitord op welke fondsen bedrijven en investeringsprojecten beroep kunnen doen, ook op EU-niveau. Deze input wordt meegenomen bij het accountmanagement dat VLAIO opzet voor de bedrijven met de grootste uitstoot.

De suggestie om het **sociale thema (talent)** onder de coördinatie van Klimaatsprong mee op te nemen, is niet weerhouden. Niet omdat het een ondergeschikt belang heeft, wel omdat dit de focus verruimt en vertragend kan werken op de werking van het huidige programma dat reeds zeer uitdagend en urgent is. Het sociale thema vergt ook andere expertise. Deze feedback kwam ook binnen de klankbordgroep van Klimaatsprong naar voor bij de bespreking van de adviezen. Daarnaast zijn er in het kader van het Vlaams industrieplan diverse acties opgenomen onder 'Talent verder ontwikkelen en er volop op inzetten', die gelden voor de hele industrie, waaronder dus ook de drie sectoren van Klimaatsprong voor de Industrie. Gekwalificeerde arbeidskrachten zijn essentieel voor de industrie. Door meer mensen aan het werk te krijgen en hun vaardigheden te ontwikkelen, kan de industrie zich wapenen tegen toekomstige uitdagingen en haar internationale positie versterken.

Er wordt een nieuw punt '7.3. Prioriteiten op het vlak van governance en communicatie 2026' toegevoegd waarin een aantal acties worden beschreven die onder andere ingaan op bezorgdheden van de adviesraden en in 2026 op de agenda worden gezet:

- Het voorbereiden van de intrede van de twee havens (PoAB en NSP) in het permanent overlegorgaan die ook een uitgebreid portfolio van initiatieven hebben wat kan leiden tot een interessante afstemming in het kader van synergie en complementariteit met de acties van de programmanota, vooral in het kader van energie en infrastructuur.
- Het voorbereiden van de intrede van de OVAM, waarbij we wensen te exploreren hoe de samenwerking met Vlaanderen Circulair en eventueel andere initiatieven best vorm krijgt, met als focus circulariteit en klimaat, en dit voor de drie betrokken sectoren.
- Een goede afstemming en informatiedoorstroming organiseren tussen de initiatieven die worden voorbereid en opgevolgd binnen de werkgroepen van MAKE 2025-2030 en het permanent overlegorgaan, dit via de politieke vertegenwoordigers en leden van het permanent overlegorgaan die ook actief zijn in MAKE 2025-2030.
- Er wordt een communicatieplan opgemaakt voor Klimaatsprong voor de Industrie, dat zowel interne als externe communicatie omvat. Om deze programmanota te lanceren voor een brede groep van stakeholders wordt een startevenement georganiseerd voorjaar 2026.

Samenvatting programmanota

De definitieve programmanota 2026-2030, die als bijlage gaat bij deze nota aan de Vlaamse Regering, bouwt voort op de inzichten uit de evaluatie van de eerste programmaperiode en de update van de roadmapstudie, die in het voorjaar van 2025 werd opgestart door het consortium Deloitte en VUB-

De opdrachten die de Vlaamse Regering reeds toewees aan het transitieprogramma in het Vlaams Regeerakkoord en het Vlaams industrieplan worden gebundeld en verder geconcretiseerd en opgevolgd in dit programma. Daarnaast zijn er ook een aantal nieuwe opdrachten tot stand gekomen, die voor de drie sectoren essentieel zijn om de transitie te kunnen maken. Deze dragen allen bij aan de langetermijndoelstellingen van het transitieprogramma, namelijk een competitieve én koolstofarme Vlaamse basisindustrie tegen 2050.

De belangrijkste elementen van de programmanota 2026-2030 worden hieronder samengevat.

- Op vlak van beleidsaansturing en regelgeving:

- Op vlak van financiering van de transitie:

- ////////////////////////////////////

- Het evalueren en bijsturen van het '*Contracts for difference*' instrument met het oog op eventuele opschaling (2026).
- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor publiek-private samenwerking voor de financiering van klimaat, energie- en decarbonisatieprojecten.

Op vlak van infrastructuur en beschikbaarheid van betaalbare energie:

- Het voortzetten van het werk rond het proactief voorzien van voldoende ruimte voor leidingentracés (2026).
- Het bijdragen aan de discussies rond betaalbare en beschikbare energie vanuit de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest (2026).
- Het uitwerken van een instrument voor de projectie van energievraag, -aanbod en -infrastructuur (2026).
- Het organiseren van een participatief traject om de infrastructuurbehoeften te bepalen (systeemaanpak).
- Het opmaken van een roadmap voor de logistieke keten van de toekomst.

Op vlak van innovatie:

- Het uitwerken van adviezen voor het versnellen (bijsturen) van het Moonshotprogramma met het oog op valorisatie (2026).
- Het uitwerken van een programma om de Valley of Death voor innovatie te overbruggen (2026).
- Het ondersteunen van de participatie in EU-onderzoeksprogramma's en EU-steunmechanismen.
- Het ondersteunen van onderzoeksinstituten en bedrijven in het opschalen van innovatie.

- Voor het werkjaar 2026 zal, op voorstel van het permanent overlegorgaan, prioritair gewerkt worden aan volgende acties, waarvan er een aantal reeds in volle voorbereiding zijn in 2025:

- Voortgang van de industriële transitie monitoren

We beogen een data-gedreven voortgangsrapport dat het permanent overlegorgaan en de Vlaamse Regering in staat stelt de transitie van nabij op te volgen, zonder bijkomende administratieve overlast te genereren. De Vlaamse Regering wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van het transitieprogramma en de transitie. Wij beogen dit voortgangsrapport klaar te hebben in juli 2026, te bespreken op het jaarevent in oktober 2026 en daarna erover te rapporteren aan de Vlaamse Regering.

- Vlaamse industriële belangen proactief identificeren in EU-initiatieven

Een aantal herzieningen van wetgeving kunnen een grote impact hebben in positieve of negatieve zin op de klimaattransitie en de competitiviteit. Denk hierbij vooral aan de uitwerking van de Clean Industrial Deal, en de regelgeving inzake CBAM, ETS en RFNBO (inclusief low-carbon waterstof in de context van REDIII). Klimaat sprong voor de Industrie wil proactief de Vlaamse belangen identificeren in de schoot van het permanent overlegorgaan. In het najaar van 2025 wordt hiervoor al een werkplan opgemaakt, in overleg met VLAIO, WEWIS en VEKA.

- Studie uitvoeren naar marktstimulatie low-carbonproducten d.m.v. criteria in publieke aanbestedingen

De basisindustrie vraagt een analyse om na te gaan welke drempels en hefbomen er zijn bij het concept van marktstimulatie op regionaal, nationaal en Europees niveau. Klimaatsprong voor de Industrie zal een beleidsadvies formuleren over de randvoorwaarden. Hierbij kan het relevant zijn de praktijken in en visies van andere lidstaten mee onder de loep te nemen.

- Een programmatorische clusteraanpak voor opvolging en coördinatie van bedrijfsoverstijgende projecten verkennen
Klimaat sprong voor de Industrie zal gevolg geven aan deze bepaling in het Vlaams Regeerakkoord en dit verder uitwerken. Zo is er nood om na te gaan welke initiatieven nu reeds bestaan en waar er blinde vlekken zijn.
- Een mechanisme ontwikkelen voor het vermijden (spreiden) van 'first movers' malus bij infrastructuurinvesteringen
Dit is een nieuwe actie binnen het werkveld van Klimaat sprong voor de Industrie, en dit zal dus analyse en benchmarking vragen alsook de betrokkenheid van specifieke experts. We streven ernaar een beleidsadvies hierrond te formuleren tegen oktober 2026.
- 'Contracts for difference' instrument evalueren
De benchmarkstudie die een vergelijking maakt van steuninstrumenten in andere Europese landen en een evaluatie van de pilootoproep van het eerste Vlaamse CfD-instrument, zullen resulteren in een beleidsadvies aan de Vlaamse Regering in het najaar van 2025. Afhankelijk van eventuele verdere beslissingen van de Vlaamse Regering ter zake, kan Klimaat sprong voor de Industrie hierrond verdere actie nemen in 2026.
- Advies formuleren om proactief voldoende ruimte te voorzien voor leidingentracés
Het standpunt dat in de periode van de vorige programmanota werd gemaakt, zal herzien worden in het licht van de recente update van de roadmapstudie en als beleidsadvies bezorgd worden aan de Vlaamse Regering.
- Aan discussies over betaalbare en beschikbare energie vanuit bevoegdheden Vlaamse Gewest bijdragen
Om de competitiviteit van de basisindustrie te verzekeren, is betaalbare en beschikbare energie een noodzakelijke voorwaarde. Naast hernieuwbare energie, kan ook kernenergie deel uitmaken van een evenwichtige en duurzame energiemix. Klimaat sprong voor de Industrie zal een beleidsadvies uitwerken passend binnen de bevoegdheden van de Vlaamse Regering.
- Een instrument uitwerken voor de projectie van energievraag, -aanbod en -infrastructuur.
Deze actie wordt reeds opgestart in 2026 opdat de resultaten maximaal inzetbaar kunnen zijn bij de discussies rond betaalbare en beschikbare energie. Voortbouwend op de inzichten uit de energiestudie, en afgestemd op de werkzaamheden van de Hoge Raad voor energiebevoorrading, wordt een dynamisch instrument ontwikkeld dat het mogelijk maakt verschuivingen of veranderingen in de basisassumpties te kwantificeren en te actualiseren. De uitwerking kan gebeuren op basis van reeds bestaande initiatieven.
- Advies formuleren om het Moonshotprogramma te versnellen met het oog op valorisatie
Op basis van de geactualiseerde roadmap in 2025 en de impact daarvan op Moonshot, zal op regelmatige basis een strategische uitwisseling plaatsvinden tussen de governance organen van het Moonshotprogramma en het programma Klimaat sprong voor de Industrie.
- Programma uitwerken om de Valley of Death voor innovatie te overbruggen
De stakeholders beschouwen het identificeren en wegwerken van bestaande hinderpalen en tekortkomingen in het huidige instrumentarium en het beter afstemmen van de instrumenten als cruciaal om onderzoeksresultaten vlot te kunnen laten doorstromen naar investeringen op een hoger TRL-niveau. Een beleidsadvies zal hierrond opgemaakt worden.

De werkingsprincipes en samenstelling van de overlegorganen zijn gevat in een huishoudelijk reglement. Dat reglement is in consensus opgemaakt en bekrachtigd in het permanent overlegorgaan. Het huishoudelijk reglement is als bijlage opgenomen bij de programmanota.

Het permanent overlegorgaan wordt uitgebreid met vertegenwoordigers van de Vlaamse havens North Sea Port en Port of Antwerp-Bruges en een vertegenwoordiger van de OVAM.

Samengevat omvat de programmanota:

- Het decretaale beleidskader;
- Het proces en de aanpak om tot de tweede programmanota te komen;
- Een samenvatting van de evaluatie van de eerste programmaperiode en de verbeterpunten en accenten voor de tweede programmaperiode;
- Een omschrijving van de governance, inclusief de werkingsprincipes, een verfijning van de manier van samenwerken tussen de organen (als bijlage van de programmanota opgenomen in het decretaal vereiste huishoudelijk reglement) en het evaluatiekader;
- Een analyse van de huidige situatie en de maatschappelijke ontwikkelingen in de Vlaamse basisindustrie met onder meer een status van de decarbonisatieprojecten en -bedrijfsinvesteringen in Vlaanderen;
- Een aangepaste technologieroadmap met aandacht voor een competitieve economie;
- Beleidsaanbevelingen voor de industriële transitie naar een koolstofcirculaire en CO2-arme basisindustrie in Vlaanderen, die bijdragen aan de langetermijndoelstellingen;
- Prioriteiten voor het transitieprogramma Klimaat sprong voor de Industrie 2026-2030.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

C. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De Inspectie van Financiën verleende op 1 juli 2025 een gunstig advies (zie bijlage 5 bij deze nota) aan het voorstel van programmanota 2026-2030 mits inzake het *Contracts for Difference* instrument het woord opschaling wordt geschrapt aangezien de evaluatie nog lopende is.

Er is geen weerslag op de Vlaamse begroting. De Inspectie van Financiën bevestigt dat er geen begrotingsakkoord vereist is.

De voorgestelde aanbevelingen, acties en mogelijke beleidsinstrumenten in de voorgestelde programmanota vormen op geen enkele wijze een voorafname van mogelijk toekomstig beleid en de financiële weerslag daarvan op de Vlaamse begroting.

De uitvoering van de programmanota kan op korte termijn resulteren in een aantal adviezen. In het geval dat de uitvoering van die adviezen een weerslag heeft op de begroting van het Vlaams Gewest, zal hiervoor volgens de reguliere bepalingen een dossier worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Zo zal er in het kader van de actie 'Evalueren van het *Contracts for Difference* instrument' een aparte nota Vlaamse Regering worden voorbereid en voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

D. ESR-TOETS

Geen impact.

E. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Geen impact.

////////////////////////////////////

F. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Geen weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering zal de programmanota meegedeeld worden aan het Vlaams Parlement.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- om de programmanota voor de periode 2026-2030 voor het programma 'Klimaat­sprong voor de Industrie: Transitieprogramma voor een koolstofarme en competitieve energie-intensieve industrie tegen 2050' definitief goed te keuren.
- de Vlaamse minister bevoegd voor Economie, Innovatie en Industrie te gelasten met het meedelen van de nota aan het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse zaken, Digitalisering en
Facilitair Management

Matthias DIEPENDAELE

BIJLAGEN

1. Programmanota 2026-2030 Klimaatsprong voor de Industrie: Transitieprogramma voor een koolstofarme en competitieve energie-intensieve industrie tegen 2050
2. Update context-analyse en roadmapstudie 'Naar een koolstofcirculaire, CO₂-arme en competitieve Vlaamse basisindustrie' (juni 2025)
3. Adviezen adviesraden (SERV, Minaraad en VARIO)
4. Samenvatting van de adviezen (SERV, Minaraad en VARIO) en respectievelijke actiepunten
5. Advies Inspectie van Financiën van 1 juli 2025